

IMENA TREH LINČARJEV V HARRISONU SO ZDAJ ZNANA.

DRHAL JE PRETEPLA CELO NESTAVKARJA.

V svoji podivjanosti in pasji pokornosti do železniške družbe, ni vprašala po faktih, ampak je le divjala.

Little Rock, Ark. — John Huey, stavkajoči železničar, je legistativnemu odseku, ki preiskuje teroristične čine drhali v Harrisonu, povedal imena treh linčarjev, kateri so linčali stavkarja J. C. Gregorja. Videl je, kako so trije linčarji vstopili v Gregorjev dom, na kar so ga odvedli v smrt.

A. F. Raash, ki je stanoval skupaj z linčanim Gregorjem, je dopel v Springfield, Mo. Njegovo telo je pokrito z ranami, ki so mu jila prizadeli drhaleži. Izpovedal je, da sta bila on in Gregor pet in sedeset milj proč od pozorišča, ko so bili mostovi zapaljeni.

Raash ni železniški stavkar. Drhal se ni osirala na to, ampak ga je odvedla v šumo. Bilo je zbranih dvajset pobojnikov, ki so mu grozili, da ga obesimo, ako ne pristane, da je požgal mostove na Missouri & Pacific železnici. Pobojniki so kričali, da pobesijo vse strokovno organizirane delavce.

"Sedel sem v svojem domu in pri peči. Čital sem biblijo svoji ženi in trem otrokom, ko so pri lomastili drhaleži na mostovž," je povdarjal Raash. "Prva dva sta vstopila, drugi so ostali na mostovžu."

"Vas iščemo," je rekel eden izmed njiju, ko se je pripognil naprej in me klofutnil po obrazu. "Moja žena in otroci so pobili teli k meni. Vrgli so svoje roke okoli mene in prosili milosti. E-nega za drugim so odtrgali od mene in jih pometali v kot, mene so pa odvedli."

"Drhal me je vlekla na neki prostor blizu Harrisona. Tepli so me skozi dvajset minut, ker nisem hotel pristati, da sem požgal mostove. Povedal sem jim, da nisem stavkar in da pridem v Harrison samo na Zahvalni dan in Božič."

"Obesimo ga," se je oglasil neki pobojnik in se je z vrvjo približal k meni. Nekdo drugi je pa zaklical, "da, tepimo ga še malo."

Pobili so me na tla in tepli, dokler nisem izgubil zavest. Ko sem se zavedel, sem spocnal, da imam na sebi samo še perilo. Suv... so me zopet in mi povedali, da me obesimo na mostu, ako ostanem še v Harrisonu. Šel sem domov in poljubil sem svojo soprogo in rekel svojim otrokom srečno, na kar sem odstopal. Videl sem drugo drhal in umaknil sem se v gore. Od tega časa sem na potu."

Tako zdaj prihajajo zločini drhali v avili in baržunu na dan.

Divjaki in kanibali bi tudi ne ravnale grše!

DEKLE USTRELJENA.

Župnik prijet.

Erie, Pa. — Zofija Szimanskova, služkinja v farovu fare sv. Kazimirja, ki kateri pripadajo katoliški Poljaki, je bila ustreljena o polnoči. Aretirali so župnika rev. John Dambinskega.

Njegova kuharica Marija Vojakovka izpoveduje, da sta se s služkinjo vrnila domov o polnoči. Vrata so bila na stečaj odprta, ko sta vstopili. Videli sta, kako se njuna bliža senca iz bližnje sobe. Zakricala je "tatovi". Takoj so puzili trije strel in Zofija je bila smrti zadeta.

Policija je našla v župnikovi sobi samokres, iz katere so bili ustreljeni trije naboj.

MESTO BUFFALO JE POSTALO LASTNIK PLINSKEGA VRELCA.

Buffalo, N. Y. — Ko so kopali vrtovnjak v mestni bolnišnici, so našli plinski vrelci, ki dajejo do pol milijona kubičnih čevljev naravnega plina na dan.

KAKI SO VOLILOCI, TAKI SO NJIHOVI POSLANCI!

Concord, N. H. — (Federated Press.) — Poslanci v tukanjski legistaturi, ki vlečejo dobre plače na račun ljudstva zato, da delajo postavne za državo, se bavijo te dni s sledečimi modrimi zakonskimi predlogami: Osem ur prisilnega spanja! Kdor spi manj ali več, bo kaznovan. — Imenovanje komisije, ki naj obišče vse družine in pozizve, če so srečne. — Nobena ženska se ne sme poročiti s sinom svoje stare matere! — Kuklusklanovci smejo zborovati le tedaj, če jih pokliče njih kligel.

Za namečje še to vest: Vrhovni sodnik John Ford države New York je dejal 26. januarja v sodni dvorani, da vsaka deklica bi morala biti zaprta v železni kletki od 15. do 25. leta, da se prezgodaj ne omoži in potem bi bilo manj razporok!

Vse to je dokaz, da buržoazija vedno bolj nori.

PRELOM MED FRANCJO IN ANGLIJO V LOZANI.

Francija je potegnila s Turki; velika jeza v Londonu.

ANGLIJA GROZI Z BLOKADO TURČIJE.

Lausanne, 31. jan. — Izmet paša je danes predlagal, da se mirovna konferenca suspendira za osem dni, podpis pogodbe naj se pa odgodi za dva tedne.

Lausanne, 31. jan. — Francija je nepričakovano obrnila hrbet Angliji na tukanjski bližnjavstveni mirovni konferenci. Ves položaj med zavezniki in Turki se je naenkrat spremenil.

Francoski delegat Bompard je po navodilih iz Pariza povedal, da Francija še ni rekla zadnje besede glede mirovnih pogojev in francoska delegacija ostane v Lausanni toliko časa kakor žele Turki.

Lord Curzon, vodja angleške delegacije, je bil srdit in takoj je obtožil Francoze, da so prelomili dogovor z Anglijo, ki se glasi, da zavezniki zahtevajo, da Turki danes izjavijo, če podpišejo mirovno pogodbo; ako odgovore, da ne podpišejo, tedaj zavezniki odidejo iz Lozane ob koncu tega tedna.

Nagla sprememba stališča s strani Francije je pa seveda pokopala zadnjo nado, da Turki sprejmejo pogoje, katere je večinoma narekovala Anglija. Zavezniška fronta je zdaj razbita in Anglija stoji sama nasproti Turčiji in Rusiji Italija gotovo ne bo podpirala Angležev na bližnjem vzvodu.

Prelom med Francijo in Anglijo je velika zmaga za Turke, ki so zdaj veseli, da je kaj, z Rusi vred.

Angleži se odpravljajo domov, Francozi pa pravijo, da ostanemo. Lahko se zgodi, da bodo Turki zdaj dobili velike koncesije in podpisali separatni mir s Francijo. London, 31. jan. — Angleški uradni krogi in časopisi so presenečeni, ko je prišlo uradno potrdilo iz Lozane, da je Francija — iz maščevanja nad Anglijo v sled njenega protivnega stališča napram zasedbi Ruhra — stopila na stran Turčije.

"Daily News" piše, da je Francija "ob enajsti uri izdala Anglijo" in samovoljno vrgla Bližnji vzhod v nevarnost nove vojne.

Pariz, 31. jan. — Lord Balfour, predstavnik Anglije, je včeraj dejal na seji sveta lige narodov, da bo Anglija blokirala Turčijo fisti dan, ko turške čete prekoračijo mejo Mozula. Balfour je priporočal, da vse druge države v ligi narodov istočasno prične ekonomsko blokado Turčije, da ne bo potem protestov zaradi ustavljenega trgovine, ko britska flota zapre Dardanele. Združene države sicer niso v ligi, toda Balfour upa, da bodo saj moralno prisostvovali blokadi in se odrekli trgovini z Rusijo skozi Dardanele če iz tega razloga, ker Amerika simpatizira s kristjanskimi manjšinami na Turškem.

Delavci brez delavskega časa piše je kakor vojak brez puške

LE VEČNA ČUJEČNOST OBVARUJE DELAVSKE PRAVICE.

VSAK POPUST V ČUJEČNOSTI JE ŠKODLJIV ZA DELAVSTVO.

Stara resnica, katero potrjuje vsakdanji dogodek.

New York, N. Y. — Organizirano delavstvo v državi New York gotovo ne želi, da ga nasprotnik zaloti, ko dremlje. Pred legistaturo je predloga, ki določa, da se morajo delavske unije in korporirati. To pa pomeni, da se morajo podvreči državnemu nadzorstvu. Predloga ni taka, kot jo je priporočil znani odvjetnik Samuel Untermyer, ki ubira včas tudi tako struno, da uspava čuječe delavstvo. Ampak predloga, ki jo je priporočil zborniški odsek, se loči od prve, a je vseno nevarna za delavstvo. Predloga sama nasebi, kot je spisana, ne pove, kaj se skriva zanj. Njen pravi namen se šele pokaže, kadar bo sprejeta.

Ampak nekatere hibe v predlogi se že zdaj poznajo in tako napovedujejo, da se pokažejo še druge, ko bo enkrat predloga pod streho. Pred vsem zahteva predloga, da mora vsak unijski delavec imeti oblastveno dovoljenje. Zagovorniki predloge sicer izjavljajo, da predloga ne posega v pravice do stavke, toda določbe v nji so take, da jih lahko spremenjajo pod raznimi pretekli državni uradniki in profesionalni političarji. Kajti ti ljudje bi imeli v resnici pravico do ugovora proti pravilom delavske strokovne organizacije. Ako se sprejme ta predloga, tedaj bi bil to prvi korak, da se ustanovi industrijsko sodišče, kakršnega je guverner Allen vsilil delavstvu v Kansasu.

V zadnjem legistativnem zasedanju sta bili dve predlogi ubiti, s katerima so mislili ustanoviti pristojno industrijsko sodišče, ker je bil odpor od strani strokovno organiziranega delavstva velik in krepak. Kar se ni doseglo v zadnjem legistativnem zasedanju, nameravajo nekateri zdaj izvesti po drugih potih.

BESTIJALNO TRPINČENJE ARETIRANCEV.

Chicago, Ill. — Odsek občinskih svetovalcev preiskuje brutalno ravnanje z Edmond Flitchom, organizatorom v Strafordovem gledališču. Fitch je bil obdolžen, da je ukradel avtomobil. Da izsilijo iz njega izpoved, so zaprli z njim nekega neznanca, ki je Flitcha silno pretepel s količem, da tako iz njega izsili izpoved. Zaprla sta ga detektiva James Hayes in James Rabbitt. Občinski očetje so silno raztogoteni zaradi tega brutalnega ravnanja, kajti na Flitchu se je zdaj poznajo udarci. Detektiva nočeta povedati, kdo je bil tisti, ki je pretepel aretiranca. Občinski svetovalci so obljubili detektivoma, da prideta pred civilno komisijo, ker tvorita sramotno pego za policijski oddelek.

Ko so Flitchu pokazali fotografije slike, je spoznal v detektivskem saržentu William Coxu svojega mučitelja. Trije detektivi so mirno gledali, ko je Cox s cevjo iz kavčuka napletal Flitcha. Pretepanje je bilo izvršeno v takozvani sobi "zlatih ribic". V to sobo so porinili Flitcha, na kar je Cox pričel svoje rabeljsko delo, kakršno je bilo v navadi v srednjem veku. Udarci so padali po njem, vmes so pa detektivi zahtevali, da naj prizna, da je vedel, da je bil avtomobil ukraden, ki ga je kupil.

Cox je seveda izginil in pravijo, da se nahaja v Milwaukeeju. Preiskava je bila odložena, da se vrne Cox.

AVTOMOBILI UBLJAJO LJUDI KOT SE NIKDAR.

Chicago, Ill. — V januarju je bilo 53 oseb ubitih od avtomobilov v Chicagu. Istočasno je umrlo 55 oseb za strupom, ki so ga zadržile v "domačem" izganju.

LASTNIKI ARGONAUTA SO SI POTOLAŽILI KOSMATO VEST.

Jackson, Calif. — (Federated Press.) — Lastniki zlatega rudnika Argonauta, katerih požrešnost je ubila 47 rudarjev v zadnjem avgustu, so si potolažili vest — ako jo sploh imajo! — z odložitvijo delovodje V. S. Garbarinija. Garbarini, mož 50ih let, ki je delal v rudnikih od svoje rane mladosti, se je trudil navasmoč, da bi bil rešil v jami zaprte rudarje, toda družba mu ni dala sredstev, da bi bil njegov herojski napor kaj zalegel. In zdaj mora nositi sločine družbe.

IN Vendar SE GIBLJE TUDI V ARIZONI.

PREDLOGE IZREDNO VAŽNE ZA DELAVSKO VARSTVO, SO BILE PREDLOŽENE.

Korporacije seveda niso z njimi zadovoljne.

Phoenix, Ariz. — Državni legistaturi so bile predložene napredne predloge, ki so izredne važnosti za delavstvo, farmerje in dolžne vojake.

Predloge določajo, da se mora delavska mezda izplačati vsaki teden. Tedenska mezda za delavce se povzra od deset na šestnajst dolarjev. Predložena je odškodninska predloga za poškodbe. Neka druga predloga je naperjena proti kompanijskim prodajalnam. Predložena je predloga, ki daje dostučenim vojakom davčne olajšave.

Odškodninska predloga določa, da ima vsak državni uslužbenec, ki se je poškodoval v službi, pravico tožiti državo za odškodnino. In ako se dokaže, da je država kriva, tedaj mora prevzeti odgovornost, da se izplača odškodnina.

Korporacijski interesi niso zadovoljni s predlogi, ki je naperjena proti kompanijskim prodajalnam, in zaradi tega že zdaj organizirajo opozicijo. Predloga prepoveduje rudniškim in topilniškim kompanijam, ki imajo zaposlenih več kot petdeset delavcev, odpreti prodajalno. Predloga dalje prepoveduje rudniškim in topilniškim kompanijam, ki imajo zaposlenih več kot petdeset delavcev, odpreti prodajalno. Predloga dalje določa, da kompanije ne smejo odtrgati od mezde uslužbenec denarja za izravnavo dolga, ki ga dolgujejo za kupljeno blago.

Neka druga predloga ima namen znižati globo zaradi neplačane stavke. Predloga je velikega pomena za farmerje, ki so imeli velike izgube v letu 1920, ko je padla cena bombažu. Okoli štiri deset odstotkov farmerjev dolguje na davkih. Ne morejo pa dobiti denarja, da plačajo davke, ker morajo po sedanjem zakonu plačati 14 odstotkov globo, od vse davčne predloge pa po deset odstotkov. Nova postava zniža globo od 14 na 2%, obresti pa od 10 na 6%. Rok se podaljša od šest mesecev na dve leti.

Poslanec C. R. Rogers je izdelal predlogo, ki prepoveduje železniškim družbam izdajati povelja, ki prepovedujejo železniškim uslužbencem kandidirati za javne urade.

Ko je bila zadnja volilna kampanja v zamahu, so železniške družbe grozile svojim uslužbencem, da izgube službo, ako kandidirajo. Značilna je taka odredba v mestu, v katerem je devet deset odstotkov prebivalstva železničarjev. Družba je hotela svoje orodje spraviti v zakonodajni zastop in druge javne urade, pa je zagrozila železničarjem, da jih odpusti, ako sprejmejo kandidaturu.

AVTOMOBILI UBLJAJO LJUDI KOT SE NIKDAR.

Chicago, Ill. — V januarju je bilo 53 oseb ubitih od avtomobilov v Chicagu. Istočasno je umrlo 55 oseb za strupom, ki so ga zadržile v "domačem" izganju.

Francosko delavstvo obsoja invazijo Ruhra.

Splošna delavska zveza protestira proti represivnim ukrepom francoskih vojaških oblasti in pošilja bratake pozdrave nemškim delavcem v Ruhru, ki delajo pod pritiskom militaristične sile. Stavkokazi iz Poljske in Čehoslovakije na potu v Ruhr. Francozi zanikajo vest, da so ubili 20 Nemcev. Velika živčna kriza na okupiranem ozemlju. Ruski delavci poslali 100,000 zlatih rubljev podpore delavcem v Ruhrski dolini.

Nemčija dobi francoski ultimatum.

London, 31. jan. — "Daily Telegraph" je prejel poročilo iz Dusseldorfa, da francoska vlada pošlje Nemčiji noto, ki bo v tonu, ako ne v formi, ultimatum. Francija obvesti nemško vlado, da ne bo več trpela pasivne resistance v Ruhru in če ne dobi zadovoljivega odgovora, začne z drastično akcijo, veliko bolj drastično kot je bil kateri dosedanj korak Francozov v Ruhru. Noto bo poslana v Berlin še danes.

Danes je potekel rok Nemčije za plačanje pol milijarde zlatih mark odškodnine. Ker je Nemčija že izjavila, da ne plača niti vinarja, dokler so Francozi v Ruhru, bo Francija nedvomno pričela z novimi sankcijami.

Izjava francoskega delavstva.

Pariz, 31. jan. — Izvrševalni odbor Splošne delavske zveze v Franciji je včeraj sprejel resolucijo, v kateri obsoja invazijo Ruhra in protestira proti represivnim ukrepom francoskih vojaških oblasti na okupiranem ozemlju.

Odbor zahteva, da se izpuste zaprti Nemci, da prenehajo izgoni in drugi nasilni čini Francozov v Ruhru. Odbor pošilja pozdrave delavcem v Ruhru, ki so prisiljeni delati pod pritiskom militaristične sile.

Bruselj, Belgija, 31. jan. — Eksekutiva socialistične stranke v Belgiji je poslala brzojavko Hjalmaru Brantingu s prošnjo, naj spravi ruhrsko vprašanje pred svet lige narodov, ki zdaj zboruje v Parizu.

Skebi iz Poljske in Čehoslovakije prihajajo v Ruhr.

Berlin, 31. jan. — Iz Duisburga javljajo, da Francozi dovažajo stavkokaze iz Poljske in Čehoslovakije v Ruhr. Batj se je spopada med nemškimi delavci in skebi.

Stinnes pobegnil iz Ruhra.

Berlin, 31. jan. — Hugo Stinnes, največji nemški kapitalist, priznava, da je pobegnil iz Ruhra pred okupacijo z namenom, da ga Francozi ne bodo vlačili po ječah. Stinnes je zdaj v Hamburgu, kamor je premeštil svojo glavno pisarno iz Bochuma.

Dr. Rosenberg, minister zunanjih zadev, je rekel, da se Francija moti, če misli, da bo nemška vlada odnehala s pasivno resistance. Narodni svet je sklenil, da se porabi 500 milijard mark za podporo prebivalcem v Ruhru. Na vsakega nemškega delavca v Ruhru pride milijon mark, kar pomeni, da bo ekonomski boj s Francijo še dolgo trajal.

"Die Rote Fahne", glasilo komunistične stranke poroča, da so ruski delavci poslali 100,000 zlatih rubljev za podporo nemškim delavcem v Ruhru. List ponosno povdarja, da ta vsota znaša 17 milijonov mark in kmalu bo več, ker marka neprestano pada.

Iz Ruhra prihajajo običajna poročila o aretacijah, izgonih in revkvizicijah. Francozi drže nemške uradnike odgovornim za sabotažo na železnicah, katero uganjajo neznane osebe.

Bojkot proti Francozom se nadaljuje. Trgovine z žensko obleko so zavrgle francosko modo in uvedle dunajsko.

Francoski tajijo, da je bilo 20 Nemcev ubitih.

Pariz, 31. jan. — Francosko zunanje ministrstvo dementira vest, ki je bila objavljena včeraj, da je bilo 20 Nemcev ubitih in mnogo Francozov ranjenih v spopadu v Ropachu — nekateri listi so poročali, da je Boppardu — kjer so bile demonstracije proti izgonu (Dajle na 3. strani.)

FRANK JE PADEL POD 6 CEN TOV, MARKA PA NA 50,000 ZA DOLAR.

New York, N. Y. — Francoski frank neprestano pada; danes je vreden manj kot šest centov. Isto tako pada belgijski frank. Francoski državni bondi tudi padajo. Berlin, 31. jan. — Marka je padla včeraj na 50,000 za dolar, ko je prišla vest iz Pariza, da je Polucare rekel, da Francozi ostanejo v Ruhru, dokler Nemčija ne plača odškodnine.

HOWAT, VODJA RUDARJEV, JE ZOPET V JEČI.

Sam se je uglasil pri šerifu v Columbusu, da dovrši zaporno kazen 52 dni.

GOVERNOR GA POMILOSTI V PAR DNEH.

Columbus, Kana. — Alexander Howat, bivši in po krivici odstavljeni predsednik rudarske organizacije v Kansasu, ki je bil pred kratkim izpuščen iz zaporja v Girardu, je zopet v ječi v Columbusu, kjer še ni dokončal zapora kazni radi razžaljenja sodišča, ko je pozval rudarje na štrajk. Howat se je sam uglasil pri šerifu v Columbusu, rekoč, da je pripravljen odsedeti tistih 52 dni, ki so preostali, ki ga je moral biti v zaporu v Girardu.

S Howatom vred je šel v zapor tudi August Dorehy, bivši podpredsednik organizacije, ki je bil Howatu ves čas tovariš v boju za pravice rudarjev in v prenašanju krivice, katere so jima prizadeli sovražniki organiziranih rudarjev v Kansasu in nazadnji v organizaciji.

Prijatelji Howata so se takoj obrnili na novega governorja Davisa za pardoniranje Howata in Dorehyja. Pričakovati je, da bo sta izpuščena v par dneh.

PROHIBICIONISTI AGENT SE JE POSLUŽIL ROCKEFELERJEVE VNUKINJE KOT VOHUNKE.

Chicago, Ill. — Wm. D. (grof) Yaselli, prohibicionisti agent, je pristal, da se je hotel poslužiti gđe. Muriel McCormickove, vnučkinje starega John D. Rockefellerja, kot vohunke, da izsledi, od kje prejemajo v bogatih slojih žganje.

Yaselli je izpovedal, da je bila cela stvar že v teku, ko so ga nepričakovano pozvali v Washington. Aranžiral je že sestanek s McCormickovo, ko je prišel poziv, da mora v glavno mesto.

Yaselli je prišel v Chicagu kot eksotični grof, da razkrije tihotapstvo z izganjanjem milijonarskih krogih. Nastopati je pa moral zelo nerodno, kajti nekateri dnevniki so se že v novembru norčevali iz nekoga grofa Yasellija, ki ima izredno eksotične manire. Yaselli seveda ni razumel, da je njegova misija razkrita.

V PHILADELFIJI JE ZOANJE UBILO DO STO OSEB.

Philadelphia, Pa. — V tukanjskem mestu je umrlo naglo smrti 659 oseb v devet in dvajset dnevih. Mrtiški oglednik Frank Paul izjavlja, da jih je sto umoril jeznik. Srečne in plučne bolezni so pa pobrale 297 oseb. Samomorov je bilo devet in trideset.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2687-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER of THE FEDERATED PRESS"

Datum v oklepaju n. pr. (Jan. 31-23) poleg vašega imena na naslova pomeni da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

ZAKAJ JE TREBA SKRAJŠATI DELAVNIK?

Zdravniki, ekonomičarji, inženirji in statističarji soglašajo v tem, da imata od kratkega delavnika dobiček delavec in podjetnik. Danes je nepotrebno, da delavec dela več ko osem ur v štiri in dvajset urah in šest dni v tednu. Razvoj v industriji je dandanes tako velik, da je že osemurni delavnik predolg in da delavci v nekaterih industrijah zahtevajo šesturni delavnik.

Premogovniška industrija je že zdaj tako razvita, ako rudarji delajo po osem ur in vsaki dan skozi celo leto, izvemšidel nedel in praznikov, da producira preveč premoga. Zaradi tega tudi vidimo, da rudarji delajo le deloma v premogovnikih. Včasih so rudniki zaprti po več tednov skupaj v nekaterih krajih, v drugih delajo rudarji le po nekaj dni v tednu in semintje delajo rudarji skozi ves teden. In zaradi tega zahtevajo rudarji, da se uvede v premogovniški industriji šesturni delavnik. Oni žele delati skozi vse leto, zaradi tega tirjajo, da je delo enakomerno razdeljeno skozi vse leto.

Imamo pa še industrije, v katerih je uveden dvanajsturni delavnik. En delavec mora izvršiti vsaki dan delo za enega delavca in pol. To znese v letu sto petdeset delovnih dni in na vsaka dva delavca bi bil v teh industrijah zaposlen po en delavec več, ako bil povsod uveden osemurni delavnik. Armade brezposelnih delavcev, ki beračijo za delo pred tovarniškimi vratmi, bi izginile saj deloma, ako že ne popolnoma. Industrijalcem stare šole, ki radi gobežda, po koliko ur na dan so morali ljudje delati, ko še niso bili stroji v industriji tako razviti, kot so danes, je seveda všeč, ako stoji armade brezposelnih delavcev pred tovarniškimi vratmi, ker menijo, da imajo od tega dobiček. Oni sodijo, da imajo v slučaju stavke veliko izbiro na stavkokazih, kajti ako so delavci izstradani, radi delajo za vsako mezdo in jih tudi ni sram opravljati stavkokaškega dela. V koliko je tako ravnanje dobičkonosno za podjetnike, niso podjetniki še nikdar dokazali. Ampak prav resnično je tako mnenje zelo nizkotno in nečloveško, ker pokazuje, da v nekaterih podjetnikih živi samo želja po nagromadenju posvetnih zakladov in bogastva, akoravno se imenujejo kristjani in hodijo pridno v cerkev in ji tudi darujejo.

Znižanje delavnih ur je potrebno, da si delavec osveži svoj duh s čitanjem dobrih knjig in raznimi razvedrili, ki so za človeško naravo in telesno zdravje ravno tako potrebni, kot sta dež in solnce za rastline na polju. Od delavca, ki mora garati po dvanajst ur pri trdem delu in vsaki dan, se ne more pričakovati veliko inicijative. Njegovi možgani so izmučeni, njegove telesne moči so izčrpane, še preden je dnevno delo končano.

ČUDNI NASVETI.

Marsikdo dandanes uživa velik ugled kot modrijan, ako tudi zine največjo neumnost. Roger Babson je priznan kot velika luč pri denarnih magnatih v Wall Streetu, kajti on piše o finančnih problemih tako, kot je tem magnatom všeč.

Babson rešuje tudi krize po svoje, kjerkoli se pojavijo. Lotil se je tudi krize v poljedelstvu in jo seveda "rešil". Rekel je: dvajset odstotkov farmarjev naj preneha z delom na kmetiji in poljedelaka kriza bo rešena.

Ali ni to enostavno in le čuditi se je, da nihče pred njim na tak enostaven način rešil krize v poljedelstvu?

Kam naj gre teh dvajset odstotkov farmarjev, tega pisatelj o finančnih problemih ni povedal. Zanj zadoštuje, da pravi, da naj prenehajo delati. In kadar prenehajo delati, je rešena tudi kriza v poljedelstvu.

Farmarji bi bili temu najemniku finančnih magnatov zelo hvaležni, ako bi jim ugotovil, da bodo finančni baroni v Wall Streetu skrbeli za teh dvajset odstotkov farmarjev in njih družine, ko prenehajo z delom na kmetiji, ali če bi jim pokazal katero drugo panogo v narodnem gospodarstvu, katere se lahko poprimejo tako uspešno, da garantira njim prehranitev, sploh vsa življenska sredstva, ki so potrebna za modernega človeka, da je življenje res človeško in ne pasje.

Ampak farmarji bi prav lahko izhajali na svojih farmah, ne da bi eden izmed njih opustil poljedelstvo, ako bi gospodje v Wall Streetu ne kmetovali na farmarijih. To je veliki finančni ženij, kateremu so vsi problemi igrača, v hitrosti pozabil povedati, ker se mu je preveč mudilo, da reši farmarje sedanje krize v poljedelstvu.

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev Prosvete.

Imperial, Pa. — Počasi so hodili, a prišli so vendar in sicer so povedali svoje mnenje. Stalo me je pač precej truda in prizadevanja, da sem pridobil pravo barvo, ki je bila tako imenitno prikrišana.

Dopisnik iz teh krajev pravi, da ni bilo nobenega ugovora, ko je prišel rojak Joe Pajk s prestopnim listom k njihovu društvu. On vendar dobro ve, da smo že mesece prej govorili, da ga ne maramo v svojo sredo. Vem, da za člana S. N. P. J., ki pride s prestopnim listom, ni treba glasovati za sprejem k društvu, toda tistokrat so člani društva dobro vedeli, da je izmena in da ga velika večina ne mara v svojo sredo. Zato je bilo kar lepo vse skupaj potlačeno. Dopisnik tudi to dobro ve, da me ne more on, ne njemu enaki, učiti pravil S. N. P. J., saj vendar ne streljam takih kozlov s pravili kot jih oni. Sami to vedo in se spominjajo, da jim je bilo s pristojnega mesta to povedano.

Dopisnik piše, da sem jaz g. bosa javno obtožil dne 10. decembra, kar ni res. Jaz sem bosa obtožil na seji meseca novembra, pr. l. in meseca decembra sem prišel, da predložim informacije, ki sem jih med tem časom nabral. Še v začetku seje je nek član, ki ga tudi poznam kot zvestega zagovornika g. bosa — in to je pred stavko, ne samo sedaj — omenil, zakaj sem jaz obtožil g. bosa. Predsednik društva mu je hitro odvzel besedo, da o tem pozneje.

Ko je prišla točka 'nedokončana opravila', jo je predsednik blagohotno preskočil in pripomnil, ako ima kdo kaj pripomniti na točko 'razno'. Ko sem vse to uvidel, da je umikanje v resnici, pa še takrat nisem hotel nič omeniti in oglasil sem se v javnosti, da javnost sodi, kar pa njim ni niti malo všeč.

Dopisnik se izraža, naj mu ne odgovarjam, dokler ne doprinesem dokazov. Naj ne mislijo, da sem tokoli bedast, da bom hodil tja vsaki mesec zastoj. Bil sem enkrat in to je dosti, da sem prišel tja na svoje stroške. Sicer jaz nimam ničesar več opraviti z njih društvom, ker imam svoj prestopni list k društvu "Prostost", št. 106. Radi mene lahko, ako hočejo vzamejo sedaj k društvu vse stavkokaze v Združenih državah, s svoje strani jaz ne bom imel ugovora. Če bi pa radi izvedeli o dovažanju stavkokazov od strani onega, ki ga sedaj zagovarja, jo, izvolite vprašati predvsem samega sebe in spomnite se malo nazaj. Ako bi ničesar ne vedeli, bi gotovo tudi v javnosti ničesar ne pisali. Vprašajte nekatere člane svojega društva, ki so govorili z zapeljanimi, in ako še to ni dovolj, pa se potrudite k tistim ljudem sami, ki bodo povedali resnice kakor so jo menli. Oni niso nikakrni akebi, temveč napredni in organizirani rudarji. Tudi bi se ne bili nikdar pustil speljati na led od g. bosa, če bi jim bil on povedal tedanji resnični položaj v Westmorelandu. Ko so prišli na postajo White Valley, so šele izvedeli resnični položaj, uvideli so, da so vpeljani kakor akebi in tedaj so povedali g. bosu, da oni niso nikakrni akebi ter tudi ne čerjo postati. Pustili so g. bosa in se odpeljali s prvim vlakom nazaj, odkoder so prišli.

Potemtakem je še res, da tisti ljudje niso delali. Kaj pa tisti stavkokazi s družinami in samci, ki jim je kompanija sama prevzela pohištvo iz Montour Four ali iz Hillaa. Ali so bili pripeljani samo radi lepšega? Nikomur se ne bo posrečilo, ki bi skušal to utajiti. Nekateri bi mene samega radi naslikali kot akeba, kar se pa ne bo posrečilo. Šel sem v resnici v tovarno za delom, kakor sem nekoč že poročal, in to je bilo zadnji mesec stavke, ker nisem več imel življenskih sredstev. Moral sem si polskati poštenega dela, da sem se preživel, šeravno le borno, pa vendar počteno.

Ako bi brat Bohine poizvedel visoko gori na severju, kjer ima človek priliko občudovati veličastno večerno zarjo, bi lahko precej izvedel o mojem delovanju za strokovno in tudi politično organizacijo. Obrne naj se daleč dol na jug, kjer ti trojina vročina vednozelenega juga kar zapira sapo, bi tudi lahko mnogo izvedel o mojem delovanju za organizacijo. Obrne naj se na romantični ali kakor oni mislijo, divji za-

pad in tudi bo videl, da me tam dobro pozna na tem polju. Sedaj pa, ko sem prišel na takolimenovan civilizirani iztok, na 'obdelano polje', pa sem našel še dokaj divjakov. Ne vseh, toda nekaterih.

Deloval sem za strokovno organizacijo tudi izven svoje stroke. Nekoliko sem se namreč poznal tudi v klavniški in tako jeklarški industriji. Povsod sem deloval za organiziranje delavskih sužnjev, med katere pripadam tudi sam. In povsodi, ako pridem nazaj, bom prijateljsko sprejet, med sotrpinami bom našel prijateljska srca. Samo na White Valleyju ne bo tako, kjer mi baje nekateri grozijo, da me bodo pobili, ali celo ubili in ne vem, kaj še vse ako še kdaj prinesem tja svojo glavo.

Pač še bom prišel tja, a smola je, ker jim ne morem natančno povedati kdaj. Mislim, da dobro vedo, da nisem prav rad bežal, a če bo kateri kaj izkupil, bo sam nosil posledice. Še ko sem bil na potovanju križem Združenih držav, sem naletel na vsakojaki narod. Bil sem celo med Indijanci. In ko sem s njimi občeval, sem našel dokaj več prijateljskih obrazov in sre, in niso mi dejanski grozili, kot se je to zgodilo na White Valleyju.

Rojak kakor oni, ki je zagovarjal, dobro veta, da kakorhitro je stavka končala, jaz nisem več šel nazaj v rov, in sem pri tem tudi takoj izgubil svoj prostor, medtem pa je on hodil delat toliko časa, da mu je ravnatelj pred nosom zaprl vhod v rov. In kljub vsemu temu se hoče pokazati zavednega delavca in jaz naj ostanem akebi? Ničesar mi ne more on povedati o pravih in organizaciji, najsi bo o tej ali o drugi, ker sam imam skušen dovolj, medtem, ko je on prišel iz stare domovine v Westmoreland, in je tam ostal do današnjega dne. Človek bi sodil, da oni ne vedo, da so zunanji westmorelandski meja tudi Združene države in da tudi tam žive ljudje, če bi se osiral na njih mnenje o organizaciji.

Povrhu vsega se je v to godilo utaknil še Valentin Laharnar. Ne vem, kaj ga je k temu dovelo. Dosedaj sem ga vedno smatral za zavednega sotrpina, ki ima nekaj preudarnosti. Iz njegovega dopisa pa razumem, da me on nečesa dobi, kar nikakor ne morem razumeti, kaj bi pravzaprav moglo biti. On se pač utakne v vsako tako tako godilo, čeprav ima še nekaj izkušenj, da se vedno odstrani nekoliko onežeden od tiste mešanice. Pač pa sebi ne pripisuje. Iste naj pravo osebo, mene naj pa pusti na miru, kar mu povem enkrat za vselej. Prav v ničemur se nimam za sporaizumeti pismeno. Bil sem na društveni seji in tam so se mogli dogovoriti. Če bi se bil jaz bal, bi na sejo ne bil prišel.

O delovanju vseh prizadetih sem precej poučen, saj sem bil dovolj dolgo med njimi, da smo se lahko spoznali. Tako sem za sedaj nekaj pojasnil, če pa ne bodo mirovali, bom več, da bo narod vedel dovolj. — Albert T. Kinn.

Joliet, Ill. — Iz našega Joliet je redkokdaj čitati kak dober in kaj vreden dopis in tudi ta ne bo pridla, kajti hvaliti ne morem, grajati pa ne smem. Res smrtni greh bi imel, če bi človek kaj rekel čez Joliet. Ta ljubljani kraj, moram reči, da je res prijazen, posebno v poletnem času, če človek opazuje to lepo ravan. Vse lepo zeleno je in živahno, kakor obljubljenega dežela, rodovitna, lepa in razsvetljena. Še kjer smo bili, mi ni bilo toliko po všeči kakor tu. Pa tudi nisem še nikjer videla, da bi človeka znali prerazširati tako do kosti kakor tu. Če je kriv ali ne, se mora človek podati, ko se zbere kakega pol duca priletnih ženice. Ženice tega katoliškega mesta ne prenehajo prej, dokler niso človeka popolnoma oklevetale, četudi se jim med tem smodi župa. Ko se ji je prismojilo v kuhinji, pa krivi mesarja, da ji je dal slabo meso, ker se je prismojilo, sama ni kriva, ker je klepetala s tovarnico in opravljala bližnjega človeka. Če bi bila pazila v kuhinji, bi ne bilo slabo meso iz lonec in juha bi ne bila pazila v kuhinji, bi ne bilo slabo meso iz lonec in juha bi ne bila prismojena.

V našem Jolietu je veliko zabave za dekleta in fante. Ni jim sile, da bi morali živeti v dolgočasu, posebno če si znajno dobiti pravega godca. Ta jim potem igra na vse pretege, maha z rokami in nogami in ustne so nemirne, samo da ejunači razlaščena srca. In če bi bili vsi dremavci v

nogah, bi ne ovirali, godec je zna ubrati, da se človek vrti samo okoli in okoli. Mislim, da vsi Jolietčani poznate tega godca, ki mu tudi pravijo Tropetov Fricek iz Čebra doma.

Ako slišim muziko na ribniško pisalnico in cviljenje nenamernih lesenih koles, potem me obudi kesanje, da bi šla na Oljeko govor ter pomagala mučniku nositi težki križ. — Rosie Kriksman.

Greensboro, Pa. — Po časopisnih šitah, kako si razne družbe delijo masne dividende. Kaj pa naj si mi delavci razdelimo? Malo dolga, ki smo ga napravili med zadnjo stavko. Jaz bi jih še rad razdelil, kajti zastal sem s petmesečnim assementom, ki ga ne morem plačevati. 18 mesečna stavka me je skoraj ubila. Začudi se more, kdo pri tem, češ, kako more to biti, da 18 mesecev stavka.

Tako je: leta 1921 je zapadla Penna slabo obratovala. Družba, pri kateri sem jaz delal, je poživela celih devet mesecev. Vsa teden so rekli: drugi teden bomo prišli in tako je šlo z odlaganjem, da je nastopil mesec marec 1922. Družba je nenadoma dobila veliko naročil s premog. To je bilo aredi marea. Ko je prišel april, pa je bilo še več naročil, priganjati so pričeli k delu, a tedaj smo se kakor en mož ustavili vsi. Tako smo dobili stavko, ki je trajala dalj in dalj. Nekateri smo šli na kmetije, drugi na ceste iskat delo. Tedaj je prišlo povelje, naj se izselimo tja, kjer delamo ali pa naj ostanemo doma. Doma je težko sedeti slasti tistemu, ki ima koplec otrok, pa vseeno smo vztrajali.

Kompanija je nabirala stavkokaze in vsakemu je ponudila za varstvo po dva beriča. S avgustom smo dobili klevelandsko pogodbo, boljše rečeno preračunljeno sklenjeno kupčijo. S tem je bila narejena med nami velika vrzel. Zatrjeval sem, da ne grem delat prej, dokler ne bo stavka odpoklicana. Sploh, če ne bo zmaga, da ne grem. Pri nas pa so bili v premoči Mađžari, nezavedni delavci, ki so se vrnilo delat. Ostala sva na stavki samo dva Slovence, da sva bila zvesta organizaciji. Družba je šele pojačala strah stavkokazom. Prišel je s pravi teror. Čelo naše deke ni bila prosta; človek ni smel na glas kihniti, drugače je že stavkokaz klical deputija, naj prime tistega, ki je kihnil. Še kokihi niso bile svobodne. Mami ni smela karati svojih otrok, da bi šli na stavkokazova žena, ki se je hitro oglasila, da jo je žena stavkarja zmerjala. Pazili so na človeka celo kako hodi, da se ni smel niti ozreti proti hiši stavkokaza. Tako je trajalo do konca septembra in tedaj smo se morali preseliti iz kompanijskih hiš.

Mojemu sorojaku je organizacija preskrbela šotor, jaz pa sem se preselil v neko zapuščeno hišo, še vedno s trdnim prepričanjem, da bo zmaga na strani stavkarjev. Organizator nas je rotlj, naj ne gremo delat, da je tako boljše za nas in da bomo dobili od tistih, ki delajo, malo tedensko podporo. Po šestmesečni borbi smo torej dobili boro podporo in ustrajali smo dalje.

Dne 17. januarja smo imeli sejo, tedaj pa ni hotelo biti organizatorja. Predsednika lokalna sem vprašal, kaj je, da ga ni in on mi odgovori, da je v Graylandingu neka važna seja. V četrtek na to je prišlo povelje, da morata biti dva moža od našega lokalna št. 4792 v Brownvillu. Šel sem v petek na sejo, da izvem, kaj sta izvedela ona dva moža. Kaj sta povedala? Vsek naj si poišče delo. Kdor hoče iti v unikijski rov, naj gre ali pa kamor kdo hoče. Povedali so, da ni denarja. Kako roba to sem tedaj zaklel! Zakaj nam niso povedali poprej, da ni denarja? Čakali so, da zvrzemo to šele po devet mesečni stavki!

V unikijski rov naj gremo? Kako in kam? To je vprašanje. Žep prazen, deca naga in bosa, šena nima obleke ne čevljev, zima je in hveža ni. Nek sodrug je šel vprašat za delo. Bos mu je rekel: Pojdi domov in stavkaj! Nimam dela. — Tako nas bodo sope. Šikanirali na vseh koncih in krajih. Zopet bomo samo do glave delavci, s glavami pa bo razpolagal podjetnik in jih obračal kakor bo hotel.

Čuje se, da v Fayette countyju, kjer ima svoje rove premogarski kralj H. C. Frick, sprejmejo tudi organiziranega delavca na delo, toda podpisati mora pri tem neko pogodbo, s katero se zavezuje, da bo delal, tudi če ga unija kliče na stavko. Tako naj gre tja delat in bo zadovoljen s prav malim de-

lom iz Frickove blagajne, kateri mora imeti denar, da lahko na jema strelec in jim kupuje strelivo, da bodo lahko krotili delavce, če bodo zahtevali večji kos kruha. Upam, da so delavci toliko spregledali, da ne bodo šli tja. Če je kdo še toliko slep in mu niso v tej stavki strelci zapalili slame v glavi, zanj pač ni pomoči.

Velebitniško časopisje je že pričelo delati neke opazke, da je unija propadla. Seveda, oni vsi to želijo in šal, mi tudi ne moremo drugega pričakovati, ako bo šlo tako naprej. Delavstvo bo moralo vzeti metlo, metlo pravim, veliko železno metlo in pomesti do kraja nazadnjaško vodstvo. Glejmo, da se nam metla, ko jo vzamemo v roke, ne bo pred pragom zlomila, da bomo mogli velik kup smeti pomesti čez prag. Nekateri je menda pričelo boleti radi njih početja. Videl sem dopis v št. 14 iz Wheat Havena. Dopisnik pravi, kako je vztrajal. Saj vemo, kako in kje se dobi črna lista.

Zdaj so se prikazali neki preroki, ki napovedujejo, da bo leta 1925 vsa konca. To jim pač dobro nese, da slepijo ljudi. Novi preroki, podobni nekdanjim farizejem, zakaj pa zbirate skupaj zaklade tega sveta, ki jih bosta pokončala mol in rja. Čemu si nabirate bogastvo še za teh par let, če res pričakujete konca, oblecite si šalno obleko, obleko pokore, zaklade pa pustite med reveže, ki jih je povsod dovolj. Stavkat je po vaše greh, a stavkokazenje ni greh, kajne? Lepo smate peti!

Posrvar vsem zavednim delavcem, stavkokazom pa šper tek, ko bodo jedli kruh, ki ni njihov, temveč naš in s krvjo oblit. Pač dobre želodce imajo, da ga prebavijo. — John Pečjak.

SLIKE IZ NASELBIN.

Bridgeport, Ohio. — Predpust se bliža h koncu, zato ne smemo pozabiti, da je potrebno, da imamo v tem času tudi kako veselo uro. Ker se noče nobeden naših fantov in nobena naših deklet zapisati v zaključni jarem, da bi kaj šli na svatbo, smo pa člani dramatičnega društva Orel sklenili pripraviti malo prireditve za pustno soboto. Tako bomo lahko razveselili vse rojake in rojakinje od tu in iz bližnje okolice, kakor tudi tiste, ki bodo vlekli ploh na pustni dan. Prav jim je, pa naj bi bolj pohiteli, saj so vedeli in vedele, da je predpust kratek. To naj jim bo šola za v prihodnje.

Da pridemo k stvari: Dramatično društvo Orel priredi igre e-nodejanko "Brat Sokol", po kateri sledi smešna kratka predstava v angleškem jeziku. Šele po tej predstavi bo nekaj smešnega, kajti prodajala se bo šiva kamelela z neživo kožo. Kožo bomo vsi zavirili nazaj. Če ne verjamete, pridite in videli boste, da ne lažem. Kar se tiče prodaje kamele, je nekaj zelo smešnega in kaj takega še ni bilo na našem odru.

Pridite vai in ne prepomno, da boste dobili sedeže. Prireditve se vrši dne 10. februarja, namreč na pustno soboto. Ker je večina tukajšnjih Slovencev in Slovenk želela, da bi enkrat imeli pravo domačo slovensko godbo, jim bomo ustregli. Eden bo namreč meh — harmoniko, drugi pa bo grizel klin, tretji pa pihal, da se bodo plesalci vrtili urnejših nog. Tako mislimo, da bomo občinstvu najbolj ustregli.

Vabimo vse rojake in rojakinje od tukaj kakor iz bližnjih okoliških naselbin, da se udeležijo veselice, radi česar gotovo ne bo nikomur žal. Vstopnina je za moške 50c, za ženske pa 25c. Začetek veselice je točno ob sedmi uri sveder v društveni dvorani na Boydavillu. — Joseph Snoj.

Homer City, Pa. — Preminul je naš sobrat Frank Kovach, član društva "Zmaga", št. 290 SNPJ. V pondeljek dne 22. januarja je šel na delo zdrav in vesel, a popolnoma ob drugi uri se je pripetila nesreča. V rovu se je vsulo na njega ter ga tako zadušilo. Iskopal so ga šele ob sedmi uri sveder. Njegovim dragim izrekamo naše sožalje. — Članstvo društva "Zmaga", št. 290.

LADIJA V NEVARNOSTI.

Seattle, Wash. — Na parniku "Beattie Dollar" se je zlomilo krmilo. Nesreča se je dogodila 1.800 milj proč od Koba na Japonskem. Parnik "Admiral", ki se nahaja 400 milj proč, je odplul na pomoč.

Podporna Jednota

Podperna Jednota
 1. január 17. apríl 1904

OLAVNI STAN: 2887-50 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINO

UPRAVNI ODSEK:
Predsednik Vincent Calakar, podpredsednik Andrew Vladič, R. F. D.
Box 51, Johnstown, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolnišnične oddaje
Bela Novak, gl. knjižničarka John Vegrich, urednik glasila John Kavcova
upravitelj glasila Filip Godina.

John Underwood, predsjednik, 407 W. May St., Springfield, Ill., Mrs.
Solomon, Box 276, Barbours, Ohio, Fred A. Vider, Box 672, Elm, Ill.
John Turilli, Box 52, Hendersonville, Pa., John Gerlach, 414 W. May St.,
Springfield, Ill.

BOLNISKI ODSJEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Elia Novak, predsjednik, 2857-26 St. Lawrence Ave.,
Chicago, Ill.

VEŠTOČNO OKROŽJE: John Ambrosini, Box 225, Moon, Pa.
John Gredick, 14221 Papper Ave., Cleveland, O.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Sulzer, Box 154, Grace, Kans., ex officio
Max Marx, Box 165, Eads, Minn., ex officio
Mike Zugel, 5423 S. Winchester St., Murrays, Mo.

Nadgledni editor:

Frank Zukta, predsjednik, 3535 W. 26th St., Chicago, Ill.;
Samuel, 5505 Freizer Ave., Cleveland, O.; William Sittler, 5505 St. Clair St.,
Cleveland, Ohio.

Zdravstveni odbor:

Predsjednik: Frank Aron, 2184 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.
John Owen, 3535 W. 26th St., Chicago, Ill.
Joe Stank, 1191 E. 63rd St., Cleveland, Ohio.

VRNOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6283 St. Clair Ave., Cleveland,
POSREĐIVANJE - Korespondencu s gl. odborom, bi dolaze u glavnom uredu
na veći telefon

VZA PISMA, bi se naslađalo na posle gl. predsjednika se naslovi
Predsjedništvo S. N. P. J., 2557-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIKE PODPORE SE NASLOVE: Bolnički
ništvo S. N. P. J., 2557-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Ill.

DEKARNE POSILJATI IN STVARI, bi se tišće gl. izvršnog
odora in jednako vidi se naslovi: Tajništvo S. N. P. J., 2557-59 So. Law-
rence Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE U VEZI S BLAGAJNISKIM POSLI se posilja
naslovi: Blagajništvo S. N. P. J., 2557-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Ill.

Vse primice glade posiljanja u gl. izvršnom odoru se naj posilja
Frank Zukta, predsjednik zdravstvenog odora, tigar naslov je upravlja.

Vse primice na gl. porotni odor se naj posilja na naslovi: John U-

Vojski se sasedili šole v Bottropu, v kateri je dobrodelna ameriška organizacija nasiljevala revne otroke. Nasiljevanje je prenehalo. Francozi so saveli 350 kol

NOVICE IZ JUGOSLAVIJE.

Kongres kovinarjev v Zagrebu.
— V Zagrebu se je vršil na bošniških pramnikih kongres kovinarjev, ki ga je sklicala uprava "Saveza

NOVICE IZ JUGOSLAVIJE

Kongres kovinarjev v Zagrebu.
— V Zagrebu se je vršil na bošni-
anskih pramnikih kongres kovinarjev,
ki ga je sklicala uprava "Saveza

[illegible]

ter od uprave "Saveza metal-
" 14. Skoto vna razprava na
kongresu se je sukala okoli vpra-
ljanja enotne organizacije na Hr-
vaškem, v Srbiji, Bosni itd., ker
je tam kovinarska organizacija
razbita v dve skupini: "levičar-
je" in "desničarje". Tej enotni
organizaciji naj bi se pridružil
tudi kovinarji iz Slovenije. Gle-
de prve točke je stal kongres na
stališču, da se za enotno organi-
zacijsko skupino, ki bi združila
vse kovinarske organizacije na
balkanski in srednjeevropski
prostor, ni mogoče postaviti
niti enega konkretnega cilja, ki
bi bil sprejemljiv za vse. Če
pa bi se postavila, bi bila
preveč omejena, saj bi se morala
osredotočiti na eno samo
vprašanje, in sicer na
vprašanje, ali je mogoče
postaviti enotno organizacijo
za vse kovinarske organizacije
na balkanski in srednjeevro-
pski prostor. Če pa bi se
postavila, bi bila preveč
omejena, saj bi se morala
osredotočiti na eno samo
vprašanje, in sicer na
vprašanje, ali je mogoče
postaviti enotno organizacijo
za vse kovinarske organizacije
na balkanski in srednjeevro-
pski prostor.

racije treba podlage, ki bi bila
dana v naslednjih točkah: 1. upo-
števanje volje članstva, izražene

statutarnim podpisanih forumih (kongresih itd.); 2. svobodno izražanje mlin; 3. proporcionalno zastopstvo; 4. strankarska neodvisnost. Ta resolucija je bila soglasno sprejeta. Pri vprašanju priključitve kovinarjev pa se je o formi organizacije razvila bur

na razpravo, kero slovenski delegati zahtevali za posamezne pokrajine in podružnice šim širšo samoupravo. Ker ni prišlo do sporazuma, so delegati iz Slovenije predložili kongresu sledečo pisemno izjavo: Vseko zedinjenjje je mogoče doseči le potem medsebojnega sporazuma in sodelovanja. V to svrhu smo predlagali, da se na katero koli izmed naslednjih mest veseli in se prične točno ob uri sveder v soboto 10. februarja 1919. Vse, kar se bo odločilo, bo veljalo za vse, kar se bo odločilo v dvorani Jerry Miheve, Orient, Ill. Ujjudno vabim vse rojakine, rojakinje in domače in is v bližnjih naselbin, da se vsega udeležijo. Vstopnina prosta in vse drugo pa bode skrbel Jerry Miheve, Orient, Ill. (Ad)

inili vsi kovinarji Jugoslavije v
notno organizacijo, ki bi imela
šim širšo samoupravo. Ta samou-
prava, ki jo zahtevamo, je zahte-
va novega modernega časa in
prezpozgojen postulat za ono de-
mokratično, ki je v proletarskih
vretah neobhodno potrebna. Ze-
linjenje smo pripravljali izvesti

edno in takoj, če bo forma organizacije taka, kot jo zahteva izkustvo novega časa. Do tedaj, da vidijo to potrebo tudi kovinarški delavci ostalih pokrajin, ostane pri sklepih kongresa zadržanosti, ki se je vršil 1., 2., in 3. oktobra 1920 v Ljubljani. Kovinarke delavce širom Jugoslavije pa pozivamo, naj natečaj premislijo najprej samouprave, ki amo ga podali in uverjeni smo, da bodo tudi oni našli kakor smo mi, da je ta predlog edini, ki more uveljaviti emotno organizacijo kovinarskega proletarijata, ki bi temeljila res na živem življenju in najširši demokraciji. Živela solidarnost kovinarjev Jugoslavije!

Pisava slovenskih lastnih imen.

Dr. Jos. Tomlinšek.

(Dalje.)

Pravila v "Pravopisu" nas ni in ne bo privedlo do edinstva in javnosti. V merodajnih slovenskih spisih ne najdemo pisave, iz katere bi se mogli priučiti določene postopanja. Grozen v "Vojv. Kr." piše: Petrovo brdo, Nemški Rovt (oboje na str. 32); na str. 42 "Beli Mel", a na str. 16 "Suhil plaz"; na str. 62 "Ljubljanski Grad"; in "Ljubljansko barje"; na str. 26 "Dovški križ"; na str. 16 Križ. Pri vseh teh parih besed bi bilo treba postopati enotno, ker je položaj vsakokrat enak; n. pr. kakor Ljubljanci hodijo na "Grad", se izprehajajo, tako hodijo lovci na "Barje" (brez pristavke "Ljubljansko") in "Dovški Križ" je gora prav tako, kakor je Križ (brez pristavke) znani široki vršac nad Kriško Steno; torej bi se moral tudi po Levčevem pravilu pisati z veliko. Proti temu pravilu pa je pisal Orožen "Ferdmanova (7) Polica" str. 18.). — Druga strokovna knjiga ki prihaja tu v poštev, je: F. Seidl, "Kamniške ali Savinjske Alpe" (1907—1908). Prof. Seidl tu se pozna, kako ga je mučila dvomnost dotičnih pravil v praksi; priloženi čut ga je napotil, da je prišel pisati vse dele imen z veliko: Strelčeva Peč (138) itd., dosledno pa si tega načela seveda ni upal izvesti.

Isto pisanost opazujemo v "Plan. Vestniku", ki mora, kar se tiče krajevnih imen, krčiti pot razvoju slovenskega jezika. Ko sem konec leta 1908. jaz prevzel njega uredništvo, tudi nisem vedel, s kakim načelom naj izhajam.

Da nas privede pravilo "Pravopisa" do vedno novega omahovanja, se mi je pokazalo, kamor sem pogledal, n. pr. tudi iz dveh oficijelnih publikacij za l. 1909., ki sta se očitno ravnali načelno po Levčevih in Škrabčevih pravilih. V mislih imam "Catalogus clerici" a. diocesis Lubanensis" za l. 1909. (shematizem duhovnikov Ljubljanske škofije)

in "Ročni zbirnik" ... za šolsko leto 1908—1909 (shematizem slovenskega učiteljstva). Obe knjigi navajata seveda vsaj večnaja krajevna imena, a dosledna pisava se jima ni posrečila.

In najnovejša izdaja Janežičevega slovarja (1908) se takisto včasih ravna po "Pravopisu", včasih ne; tako piše n. pr. naravnost proti § 576, a) "Pravopisa" tako-le: Mala nedelja, Nova štifa, Polhov gradec.

Iz vseh premotritvanj se je naposled izluščilo dvoje jasnih uspehov, eden dovršen, eden šele začetni: a) za dognano se sme smatrati, da se prva beseda v lastnem imenu vsekakor piše z veliko; b) glede ostalih polje je dvoje načel za vsak slučaj do nedvomnega cilja: 1) če se namreč pišejo vsi deli skupaj kot ena beseda (Višnjagora, Novomesto, Gorenjigrad itd.), ali pa 2) če se nima planina; in vendar imenujejo domačini na štajerskem severnem pobočju to pogorje le "Planina", nikdar s pristavko Menina; potemtakem bi bilo pravilno: "Menina Planina". — Pravopis zahteva "Gornji grad"; "grad" sam okoličanom res ne služi za lastno ime, pravijo pa mu nakratko — "Trg". Kako pravilo bi veljalo tu? — Saj se je celo Leveu primerilo, da je l. 1890. pisal "Novo Mesto" kot najznamenitejši zgled za naše pravilo, a l. 1899. piše v "Pravopisu" § 577. "Novo mesto"! Ako torej njemu pri tako znanem imenu pisava ni bila jasna, kako se naj piše, kaj sploh od kakega zemljan, da bi pri stotinah, tisočih slovenskih krajevnih imen po tem pravilu mogel vedno pravo pogoditi? Prekratko bi bilo njegovo življenje, da bi vse priučil in se vseh krajev naučil, zlasti ker enega krajskega objekta ne imenujejo vsi prebivalci enako.

Na razne dvomnosti, ki nastanejo pri taki pisavi, je že Cigale opozarjal; dasi ne prisojamo temu ugovoru odločnosti, se vendar tudi ne sme premalo uvaževati; skupine "Mrzla gora", "Črna dolina" itd., ali celo "Dolgi hrbet", "Konjski rep" morajo o sebi v začetku stavka postati resno in smelno dvomne. — Popolnoma na jasnem pa smo si za vsak slučaj, če pisemo dosledno oba dela z veliko: "Mrzla

Gora", "Dolgi hrbet", "Mala Vrata", "Velika Kavka" itd.

b) Odločitev po Levčevem pravilu je tem težja, ker po njem ista obena imena morejo v enem slučaju veljati — bodisi sama zase, bodisi v zvezi s pridevnikom — za lastna imena, v drugem slučaju pa ne. "Ljubljanski Grad" je tudi po "Pravopisu" prav, kakor seveda tudi vas, kakor seveda tudi vas "Grad" (= Bled) dosledno bi pričakoval, da smem pisati tudi Mali Grad, Gornji Grad, Hudi Grad, a po onem pravilu (menda!) ne smem, ako res govorim okoliščani vedno le "Mali grad", in nikdar le "Grad" — kdo ve! Podobno je z drugimi imeni: ker imam pod Triglavom dolino Kot, bi pričakovali, da se mora pisati tudi Robanov Kot (dolina pod Ojstrico), a po "Pravopisu" bi bila prav le "Robanov kot". V podobno zadrego nas pripeljejo imena: Jezero, jezero, Vrh, vrh, Gorica, gorica, Planina, planina, Greg, greg, Križ, križ, Otok, otok, Polje, polje, Selo, selo, Cerkev, cerkev, Gosd, gosd, Toplice, toplice, Glava, glava i. dr.

Naši pisci so se izmotavali iz zadrege, kakor so mogli. Ako se ne motim, so se slutoma držali najbolj načela, da pišejo z veliko ista obena imena, ki se rabijo kot lastna nekako razdvojno; a tem-le pristavki: Gor(e)nji (Zgornji) — Dolenji, Veliki — Mali, Stari — Novi i. dr., n. pr. Gorenje Ravni; Dolenje Ravni, Veliki Triglav; Mali Triglav, Stare Fužine i. dr. Jasno pa je že po površnem preudarku, da nas tira to načelo v še večjo nedoaležnost; prvič ne odgovarja vsakemu "Gorenji, Veliki, Stari" tudi primerni "Dolenji, Mali" itd. Pri Starih Fužinah" bi bili že v zadregi, a nasprotno poznano "Novo Stitvo", Stare pa ne; O-rožen omenja v "Vojvodini Kranjski", na str. 203. "Velike Uplje"; "Malih Uplje" pa gotovo nikjer ni, saj se mi iz zanesljivega vira zatruje, da niti "Velikih Uplje" ni — ne pozna. Povsod nadalje vidim zapisano "Železna Kaplja", in vendar ljudstvo, če se ne motim, nikoli ne govori o "Kaplji" sami, in poleg "Železne" ni kake "Svinčene", ali podobne Kaplje. In drugič: kakor pri navedenih pridevnikih, tako bi se tudi pri vseh ostalih

dala najti kakš razdvojnost (k Črnemu Potoku: Beli Potok, k Pustemu Polju: Ravno Polje, Lidska Jama: Volčja Jama itd., in bi torej bilo pričakovati, da se tudi ista lastna imena pišejo le z veliko; a ta nahažamo pisana vedno z malo. Zlasti bi pričakovali tudi po "Pravopisu", da bi se ista imena, ki pa so krajinsko med seboj oddaljena, pisala z veliko: ako stoji v "Pravopisu" § 576, a) Slovenj Gradec (ki ga sicer nazivljejo povsod le v celoti, ne le kot "Gradec"), potem bi smeli tudi pričakovati pisavo "Ajdovski Gradec" in naposled isto pisavo vseh "Gradov". (Hoteč se ravnati po pravilih "Pravopisa", so pisci uvedli pisavo Velo polje; ne vedoč, da se nahaja ondi tudi "Malo" polje; a tem je polje tu še očitno dobilo znak lastnega imena in je torej treba pisati: Velo (j. j. Veliko, ne Belo!!!) Polje, Malo Polje.

Zopet so vse težave odstranjevale, ako nišemo obe besedi dosledno in vedno z veliko.

(Dalje prihodnjič.)

Za naše farmarje.

Porodnična mrzlica krav.

Ta, prejšnje čase zelo nevarna bolezen se je v večji meri pričela pojavljati šele v oni dobi, ko se je pričelo odgajati posebno dobre krave molznice s tem, da se jih je obilneje in izdatneje krmilo. Pravega vzroka postanka bolezni še danes ne poznamo, brezdvomno pa ima obilno krmiljenje pred, oziroma takoj po porodu velik vpliv na pojav bolezni.

Kaj imenujemo porodnično mrzlico? To je bolezen, ki se pojavi skoro izključno samo pri kravah in sicer navadno pol do 3 dni po porodu, včasih, toda le redkokdaj še tudi tik pred ali med porodom. Nenadoma, brez vsakega vidnega vzroka krava noče več jesti. Obenem postane žival nemirna, mika, stopica z nogami in ima nemiren pogled. To traja pa le kratke čas, takoj nato se pojavi splošna slabost, žival se zgrudi na tla in leži nezavestno z glavo obrnjeno na stran ob plečetu, ali pa stegne glavo pod jasni naslonjeno s čeljustjo na tleh. Oči so napol zaprte kakor bi spala, dihanje je globoko in počasno, ušesa so mrzla, gobec je po navadi napol odprt, sili bje hitro in slabo. Po vsem telesu se opaža ohromelost, krava ne more vstati in tudi, če se jo s silo vzdigne, se ne more držati na nogah. Ako jo zbede z iglo v kožo, se za to ne zmeni; z eno besedo, žival leži v popolni nezvesti. Mleko seveda tudi ušahne, včasih popolnoma, vime je občutiti prazno, blato gre le porredkoma naprej.

Naravno je, da zadane tak nesrečen slučaj živinorejca nepričakovano in po navadi zbolji najboljše molznice, zato je velike važnosti, če podam tu par nasvetov, kako se bolezni pogostokrat obvarujemo, oziroma kaj je v slučaju bolezni storiti, da nam žival ne pogine.

Kakor že rečeno, se porodnična mrzlica pojavi navadno pri dobro krmljenih kravah in posebno takrat, če se je kravo krmilo zadnje tedne pred porodom oz. takoj po porodu posebno obilno in izdatno. Da ima krma vpliv na postanek te bolezni, se vidi tudi po tem, da je v nekaterih krajih sploh ne poznajo in sicer ravno tam, kjer nimajo navade, da bi breje krave tik pred čeljustjo obilneje krmili; med tem, ko je zopet v krajih, kjer obstoji ta navada, bolezen zelo pogosta.

Torej ne krmite breje krave zadnje tedne preveč obilno, bolje je, da se jim poklada nekoliko manj krme in tudi ne napajate je s preveč hladno vodo.

Druga napaka, ki jo napravi živinorejce je, da oboleli živali zaliva različna zdravila, kakor kamilice, grenko sol itd. Rekli smo že, da je celo telo živali ohromelo in otrpnelo je tudi goltanje. Če se tako bolni živali zalije zdravila, žival valed otrpne nega grla ne more požirati in namreč, da bi šla tekočina v želodec, gre navadno v pljuča, kjer se kmalu razvije vnetje in krava, tudi če od prvotne bolezni same ozdravi, dobi pljučnico in lahko pogine.

Ne zalivajte torej nikakih zdravil v tem slučaju, ker to za, more samo škoditi in se je tega predvsem varovati.

Pripravite pa mehko, suho ležališče in sicer tako, da leži glava bolj visoko. Če se pojavi napenjanje, podprite žival od strani, da leži s podvitimi prednjimi nogami na prsih in lahko tudi malo

na levi strani, ker tako lažje diha.

Te okolnosti je treba upoštevati, predno se prične z zdravljenjem.

Prejšnje čase je bila ta bolezen zelo nevarna, ker se je, le malo živali moglo rešiti pred pogibom in se jih je moralo zaklati. Poznati nismo nobenega zanečljivega zdravila. Šele l. 1897. se je posrečilo nekemu danskemu živinorejcu, da je našel pravi način zdravljenja in s tem neizmerno veliko koristil živinorejci.

Ta danski živinorejnik je prvi poskušal vbrizgati neko kemično raztopino v vime živali. Pri tem je pustil vime krepko masirati (drgniti) in po vtrajnem prizadevanju se mu je posrečilo rešiti večino obolelih krav. Počneje se je poskušalo napolniti vime s plinom kisikom, kar se je še bolj obneslo in naposled se je prišlo na to, da zadržuje tudi zrak sam, oz. da deluje kisik, ki je v zraku ravno tako učinkovito. Medtem, ko je pred to iznajdbo bilo 70 do 80 odstotkov smrtnih slučajev, se je to število znižalo po zdravljenju po novem načinu na 10 odstotkov in še manj. Skoraj bi rekli, da v normalnih slučajih, kjer se nič ne zagreši, ozdravi skoro sleherna žival. Pariti pa je pri tem, da se vime ne okuži, zato ni varno in nikakor priporočljivo, če se nabriga vime s kako nerazkuženo brizgalko in neočistim hlevskim xrakom, ker navadno nastane valed tega vnetje vimena in krava zgubi mleko za vedno.

Zanimivo je, kako naglo učinkuje to zdravljenje. Krava poprej popolnoma trpila in napol mrtva, če že kake pol ure dvigne glavo, pogleda okoli sebe in začne celo jesti, če se ji ponudi krmo. To je razveseljev trenutek, vaa mučna skrb zgine s obrazu posestnika, veselje zopet zavlađa v hiši. In kmalu krava tudi vstane, je v početku še nekoliko slaba v nogah, polagoma se pa vrnejo moči, vime se zopet napolni z mlekom in žival je popolnoma ozdravljena.

Pripetijo se pa tudi slučaj, kakor pač pri vsaki bolezni, da stvar ne gre tako gladko, so pa to, lahko rečem, skoraj izjeme. Kakor že omenjeno, lahko nastane vnetje pluć, če se je kaj zalivalo. Tudi ena ali obe zadnji nogi ostaneta včasih hromi. To pa polagoma zgine, če si ni žival mogoče zlomila kako kost, ko je padla na tla valed omotice. Včasih se bolezen čez par dni zopet ponovi, no, in potem se jo na o-pisan način zopet ozdravi.

Koristno je, če se kravo po vsem životu, posebno po hrbtu in nogah krepko zdrgne z jesihom, ker to povpeši obtok krvi in moči se poprej povrnejo.

Naj bi vaak živinorejce, ki je mogoče že kedaj zgubil svojo najlepšo žival, ali ki se mu bo tak slučaj pripetil v lastnem hlevu, ravnal v bodoče pametno in pravilno po danih nasvetih, spoznal bolezen, pozval takoj večaka in se s tem obvaroval občutne škode.

—Živinorejnik B. Arko.

Naročite "Prosveto" vašemu sorodniku ali prijatelju v stari domovini.

IŠČEM

delavca za delo na farmi (hlapca). Stalno delo, plača po dogovoru. Pište na naslov: Anton Koren, Box 93, Claverack, N. Y. (Adv.)

Razno.

Kako slabo razumemo organizacijo! Deset ljudi čaka na enajstega in ne more brez njega ničesar začeti. Enajsti to ve. Toda njegovo orodje je zarjavelo in mnogokraj so mu sodelavci že rekli, naj si ga očisti. Danes je začel čistiti, pri tem je opazil, da je marsikaj pokvarjeno in začel je tudi popravljanje. Tako je imel dela za ves svoj prosti čas in ko je prišla ura skupnega dela, še ni bil vso gotovo. V prepričanju, da dela dobro in koristno delo, je delal kar naprej. Sodelavci pa čakajo in nazadnje pošljejo ponj: "Kaj je? Delo stoji!" On se pa razjezi: "Ali ne veste, da delam tudi za vas?" Ej, verno, prijatelj, toda zdajle ni čas za to in tudi če bi bil, bi nam bil moral povedati, da te ne bo in dati orodje, da najdemo drugega, ki bo delal namesto tebe! Nikakor ne smeš zadrževati skupnega dela. Oni pa še ni razumel, še ni šel delat, še so morali čakati nanj. V takem slučaju se delavci po pravici lahko razjeze. Prej je manjkal morebiti zaradi pozabljenosti, ko so ga pa poklicali, bi moral takoj priznati svojo nerodnost in priti delat, ne pa, da ekuša svojo nerodnost prikrivati s strmoljavim zatrjevanjem, da je dobro mislil. Nič ne pomaga "dobro misliti", storiš je treba svojo dolžnost. Mnogo je ljudi, ki vsak v svojem poklicu tako ali podobno, greše proti organizaciji dela. Zato se nam tako slabo godi! Edino, kapitalistični bič nas še prišli, da nastopimo svojo službo pravočasno, brez tega se še zdaj nismo navadili biti točni. Kakor za posamezne poklice, tako velja to tudi za strankine organizacije. Marsikak prideen odbornik greši v tem, da dela kaj drugega na mesto da bi delal ti-sto, kar je kot odbornik dolžan pravočasno storiti.

Čudna stvar. — V Parizu se je v zadnjem času pojavil nek čuden človek, ki ima to strast, da zbada ženske s tankimi iglami v stegno in bedro. Kjer je kaka večja gneča, se pojavi ta človek in skoraj pove krič žensk, kaj da se je zgodilo. Kljub vestnemu preiskavanju še ni bilo mogoče prijti tega bolnega človeka.

Čudno ravnanje. Pred kratkim se je poročil neki Anglež z neko Angležinjo. Poroča se je izvršila na čisto običajen način, vceeno je zbujala veliko pozornost. Poročena sta imela namreč vsak svojo posebnost, kakršne se ne doživlja zlepa. Anglež je namreč izgubil v bitki levo nogo, Angležinja pa pri železniški nesreči desno. Tako se oba srečno izpopolnjujeta.

Naročite se in širite svoje glasilo "Prosveto".

POTREBUJEMO izučenega kovača za kovanje konj. Za podrobnosti se oglašite pri superintendentu v The Dixmont Hospital, Dixmont, Pa. (Adv.)

ZA KUHANJE PIVA DOMA

imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričate, da je doma pri nas, kuhani vedno le najboljši in najcenejši. Dobiti je tudi zbirko sodov, steklenic in raznih loncev, itd.

Mi vam dostavimo naročilo po pošti, točno v vse kraje. Grocerijam, sladničarjem in v prodajalnih železnice damo primeren popust pri večjih naročilih. Pište po informacije na:

FRANK OGLAR, 6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

Zgodbe o nekaterih krščanskih čednostih in nečednostih.

Ivo Šorli.

Geslo: Et decetare volunt
—Aut decetare postea.
(Latinska pesem.)

Uvod.

Na vso moč smo se potrudili, da bi te historije imele čim več dobrih strani. In le pogledjmo: takoj prva dobra stran je ta, da je morala od spredaj in ne od zadaj, kakor je bil odaleč običaj. To pa smo storili zato, da se čitatelju ne dogodi kakor onemu, ki je mislil, da je senca za oknom njegova ljubica, a ga je potem obilila njena teta s goli do mrzle vode; tu gleda huda teta iz odpetega okna, da stori vsak, kakor se mu zdi. . .

Druga dobra stran je potem ta, da nihče ne bo imel občutka, kakor bi ga kdo po sredi prave poti za roko vodil. Nego: samo napisal so to na obeh straneh: "Tu je jarek!" — "Tu je jarek!" (Če si pameten, popotnik, drži se srede!) Morda ravno zato ni samo slučaj, da so vsi junaki — Tolminci. Ni ga dela slovenske zemlje, kjer bi bilo vse tako: če je grapa, je grapa, ne dolina — če je gora, je gora, ne grič. In ravno tako človek: če je, je do konca, če ni, prav tako.

Zvesto smo se dalje želeli držati pravila estotov, da bodi junak vsake povesti čim bolj simpatična prikažen. Če bi komu ta ali oni nakli ne bil, naj ne dolži takoj nas, ampak naj si izpraša vest: "Ali si bil v kinu vedno na strani preganjajočega detektiva ali policaja, ali pa ni morda namesto tega celo pred njima bežečemu tolovaju želelo hitrejših nog tvoje sree?"

Bravei bodo naposled pač opazili, da imajo naši junaki večinoma zelo značilna imena. No, a tem se ne ponašamo: naši humoristi so si jih moral svojim šele izmisliti — ti tu so jih že kar imeli.

Tudi o ostalih vrlinah teh zgodb ne bomo govorili, ko niso toliko plod naše volje, nego veliko bolj daru božjega.

I. O trmoglavosti ali trdovratnosti.

Kdor se umakne, se spodtakne.
(Star pregovor.)

Poglejmo najprej, kam človeka lahko privede trmoglavost, nelepa sestra prelepe čednosti vztrajnosti in značajnosti.

Blaž Rinež je živel v selu A. Juri Hudnik v selu B. Med tema seloma je tekla močan in dereč potok. Čez ta potok je peljala v širokem ovinku bela cesta, vendar pa so jo ljudje, ki se jim je prav posebno mudilo, čisto udarili kar preko hriba in gozda ter prešli na oni breg čez silno ozko brv v globeli.

To pot sta si izbrala vsak od svoje strani ti-sto jutro Blaž Rinež in Juri Hudnik. In, glej, oba

v istem hipu sta se prikazala vsak na svojem hribu nad gobeljo, oba hkratu se spustila nizdol in oba istočasno dospela do brvi.

Razborita, kakor sta bila, je moral spoznati Rinež, da ne bo mogel čez hrib, če bo na njem Hudnik, in je moral videti Hudnik, da ne bo mogel mimo, če mu bo na poti Rinež. Toda oba sta si rekla: bo že oni stopil nazaj, če bo videl, da ni drugače; ter sta istočasno položila nogi na brv in istočasno dospela do srede.

— Dober dan! je pozdravil Hudnik. Kam pa ti bota?

— K vam tečem. Pravijo, da Tičar prodaja tele, pa bi me lahko kdo prehitel.

— Jaz moram pa v Tolmin in imam ob devetih razpravo s Poklukarjem. Dvesto kron mi je že dolžan slesar in bi gotovo utajil, če zamudim. Umakni se, no, Rinež, ker se mi mudi. Še pa drugič kaj več pomeniva.

— Kam naj se ti umaknem? Ali ne vidiš, da ni prostora. Če štrbunkneva v vodo, pojdejo ne samo našina teleta in krone, ampak še midva zraven. Obrni se rajši in stopi nazaj — saj bi bil lahko kar tam počakal, ko si videl, da grem jaz čez.

— To si videl tudi ti! je prav tako prijazno odgovoril Hudnik. Sicer pa, kar je, je, in zaradi takih otročarij se ne bova prepirala. To vendar veš, da je moja pot še stokrat nujnejša. Tvoje te le še počaka pet minut več, moj sodnik še ene no. V takih rečeh so sodniki hujši od telet, he he!

— To praviš pa apeti ti pravi! Moje te le lahko počaka, celo vse dotlej, da postane krava, če bo treba. . . Pa naj počaka, no, da se ti trma malo omehča, pravi Rinež in mirno dene nogo pred nogo.

— Trma omehča! Meni! . . . Ali nisem bil jaz prej tu?!

— Jaz sem bil prej! Le poglej — na kateri strani je krajši konec.

— Oho! Na tvoji je krajši! Pomeriva, če ne, verjameš! Alo, tu imaš moj pas, če ga nimam!

— Bravo! da bom jaz meril, ti pa skočiš mimo mene, če bom še blizu brega!

— Aha! Tako bi napravil ti, če bi bil jaz tako neumen. Dobro, da vem! Ne boš, prijatelj! Ampak v vodo te brenem, če mi ne greš izpod nog.

— Poskusi! pravi mirno Rinež in čaka.

No, Hudnik ne začne. Ne samo, da bo oni najbrže močnejši — kdo se bo tu, na tem hodu, ki še dobro pritrjen ni? Najmanj, da bi še sam telehnil v vodo! . . .

Molčita in premišlujeta. . . Hudniku je celo prede. . . Ne samo zaradi tistih dvesto kron — kako se bo ta prekleti Poklukar potem rešal in bahal! Pa še pot mu bo moral plačati! No, in za starega pravdarja je kontumise sploh škandal.

— Ti, Rinež, to je res grdo od tebe, povzame prijudno. Pomisli, da sem bota trem tvojim otrokom!

— Moja pa širim tvojim! In tvoji Tinec še birmanska! — Ampak jaz sem starejši od tebe! Imel sem jih o veliki noči že trinčestdeset!

(Dalje prihodnjič.)